

Tidningen

SVENSK TORV

Nummer 2-2017

Torstamåla torvmuseum visar hantverket

Sid 8-9

**Samma torvjord
- olika emissioner**

Sid 2

**Rätt beslut
med elcertifikat**

Sid 4-5

**Bättre bärodling
med torv**

Sid 6-7

Tidningen Svensk Torv ges ut av Branschföreningen Svensk Torv i 6.500 exemplar och riktar sig till beslutsfattare, politiker, företag, föreningar och opinionsbildare samt medlemmar (se sid 11) och intresserade. Tidningen medföljer även som bilaga i tidningen Bioenergi.

Nr 2 2017

Ansvarig utgivare

Claes Rülcker, vd, Svensk Torv
claes.rulcker@svensktorv.se

Chefredaktör

Ingrid Kyllerstedt, Svensk Torv
ingrid.kyllerstedt@svensktorv.se

Redaktionsråd

Leif Olsson, Neova
Rita Larsson, Neova
Pia Holmberg, Hasselfors Garden

Produktion och layout

Katarina Törnell,
Balanserad Kommunikation

Omslagsfoto

Elisabet Johansson, Torstamåla
torvmuseum

Tidningen och mer information

www.svensktorv.se

Svensk Torv

Arenavägen 33
121 77 Johanneshov
info@svensktorv.se

Branschföreningen Svensk Torv är en samarbetsorganisation för torvproducenter och användare av torv för energiändamål, i yrkesmässig trädgårdsodling och hobbyodling som substrat och jordförbättring samt som jordförbättrare och som strö inom djurhållning. Syftet är bland annat att informera om torv och verka för att torv och torvmark förvaltas på ett hållbart sätt.

Se till helheten

Under Almedalsveckan arrangerade Svensk Torv ett eget seminarium lett av Mattias Goldmann, vd vid den gröna liberala tankesmedjan Fores och en inflytelserik klimatdebattör. Han ställde frågan om det är ansvarsfullt att torv diskuteras så lite politiskt när det gäller så stora växtgasutsläpp.

Förklaringen från riksdagsledamöterna Rikard Nordin, C, och Ingemar Nilsson, S, som deltog i seminariet, var att politiken är inriktad på en sak i taget, tidigare var det miljön, numera är det klimatet. Torv måste ses ur ett bredare perspektiv, menade båda.

Ingemar Nilsson sa att man bör ta hänsyn till klimatspekter, säkerhetspekter, diskutera om vi ska fortsätta

importera kol och svavel. Rickard Nordin framhöll att det handlar om vad vi gör med våra naturresurser och hur vi brukar de vi har.

Det är precis det vi arbetar för, att vi ska använda naturresursen torv på dränerade torvmarker som läcker växtgaser. Torv har av Sveriges riksdag fått elcertifikat som tilldelas förnybara bränslen, men samtidigt kräver EU utsläppsrätter för att man inte ser till torvens hela potential, bara till en enda sak, nämligen förbränningen.

Det är miljönyttat att skörda torv så att växthusgasutsläppen upphör och sedan använda den, antingen i våra kraftvärmeverk eller inom exempelvis bärödligen. Torvbaserad jord har utvecklat

Foto: Orasis Foto

bärödligen och gett den ett uppsving som vi berättar mer om i detta nummer.

Claes Rülcker, vd

Höstmöte
i Örnsköldsvik
den 8-9 november.
Välkommen att anmäla dig
till info@svensktorv.se

Samarbeten med Öppen torvtäkt

Tre medlemsföretag har arrangerat visningsdagar på torvtäkter. Den 13 juni anordnade Södra och Neova och ett gemensamt öppet hus på Spjutaretorps mosse som ligger en kilometer väst om Vislanda. Det var även första gången som en efterbehandlad torvtäkt visades, tidigare år har bara torvtäkter som brukas visats för allmänheten.

Den 13 september anordnar Neova ytterligare en visning, denna gång tillsammans med Hasselfors Garden. Det är den efterbehandlade torvtäkten Porla, i närheten av Laxå, som blivit ett naturskönt område och föremål för forskning vid SLU, som visas denna dag. Mer information finns på www.svensktorv.se

Liten folder om Branschföreningen Svensk Torv

Lagom till Almedalsveckan blev en ny folder klar. Den informerar om Branschföreningen Svensk Torv och torvens olika användningsområden samt visar efterbehandlade torvtäkter. Foldern finns att ladda ned på hemsidan, men det går också bra att beställa tryckta exemplar genom att mejla till info@svensktorv.se

Stor skillnad på torvjordars utsläpp

Lisbet Norberg hade bara arbetat med ler- och sandjordar när hon började sitt forskningsprojekt vid SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet. En fråga som avhandlingen skulle ge svar på var hur olika grödor som odlas på dränerad torvmark påverkar växthusgasemissionerna och om någon gröda hade lägre utsläpp än någon annan.

Lisbet åkte under två somrar till gårdar på Gotland och i närheten av Örebro, Eskilstuna och Falköping, för att mäta utsläppen manuellt. De tre växthusgaserna koldioxid, lustgas och metan mättes vid varje besök. En av de slutsatser som kunde dras efter mätningarna var att ingen gröda var bättre eller sämre med avseende på växthusgasutsläpp.

- I det allmänna vetandet har det länge påståtts att det är dåligt för klimatet att odla morötter och potatis på dränerad torvmark och det har till och med varit på gång att ge bönder bidrag för att de inte ska odla detta på sina torvjordar.

- Men nu kan vi konstatera att morötter och potatis inte är dåligt för klimatet. Ur böndernas synvinkel är det bra och flera av dem blev lättade över att inte vara klimatbovar, men ur klimatets synvinkel är det inte så bra eftersom vi inte kan rekommendera någon gröda som är bättre för klimatet, förklarar Lisbet Norberg.

En annan del av hennes avhandling beskriver hur växthusgasemissionerna förändras vid olika dräneringsnivåer. Dessa mätningar gjordes i labb, till skillnad från de i fält.

I avhandlingen konstaterar Lisbet att emissionerna inte

ökar när dräneringsdjupet blir mer än 50 cm, dräneringsnivåer på 75 och 100 centimeters ledde inte till större koldioxidavgång.

En annan slutsats man kan dra av denna undersökning är att alla torvjordar är olika och reagerar olika vid dränering.

- Även samma dränerade myrområde kan ha enormt olika emissioner. Därför finns det inte bara en lösning för alla torvjordar utan det varierar och mer forskning behövs innan vi kan ge några generella rekommendationer, säger Lisbet.

- Att höja grundvattenytan på dränerad torvmark är inte en generell lösning eftersom man måste tänka på vad som då händer med alla tre gaserna, vi måste även ta hänsyn till metan och lustgas.

Lisbet Norberg menar att det är brist på lustgasmätningar, speciellt på vintern.

- Lustgasen är 300 gånger värre än koldioxid. Bra mätutrustning för lustgas är dyr och inte portabel, som utrustningen som vi mäter koldioxidutsläppen med.

- Vi behöver underlag för att kunna jämföra växthusgaserna, men då behövs en bättre mätteknik än vi har idag. Återvätning är heller inte en lösning för dränerad torvmark i närheten av platser där det bor människor eftersom hus och egendom förstörs.

- I teorin kan återvätning kanske vara en bra lösning, men i praktiken fungerar det inte, menar Lisbet Norberg.

Text: Ingrid Kyllerstedt
Foto stora bilden: Gustav Kron, Giverton

Lilla bilden: Lisbet Norberg med sin avhandling "Greenhouse gas emissions from cultivated organic soils - Effect of cropping system, soil type and drainage".
Foto: Ingrid Kyllerstedt

Svensk Torv i Almedalen

Text och foto:
Ingrid Kyllerstedt

Det finns fler aspekter på torv än klimatet som måste belysas, exempelvis dess betydelse för glesbygden och landets energisäkerhet. Det var något som framkom på seminariet som Svensk Torv anordnade i Almedalen med experter, riksdagsledamöter och Fores.

Seminariet ”Torvbruk – hot eller möjlighet för klimatet?” leddes av Mattias Goldmann, VD för den gröna tankesmedjan Fores. Medverkade gjorde också Claes Rülcker, VD, Svensk Torv, Rickard Axdorff, Naturbrukarna och Robert Wedmo, Mark- och Miljörådgivning.

- Torv tillväxer varje dag så det är definitivt inte fossil. Det nybildas mer torv än vi tar ut. Men trots att vi har 2,6 miljoner dikad torvmark som läcker ofantliga mängder koldioxid så importerar stora mängder stenkolk till Sverige. Även svavel importeras för att ersätta torv i kraftvärmeverkens pannor, sade Robert Wedmo och framhöll det klimatmässigt ologiska i detta.

- Det borde klassas som miljönytta att ta bort torv från dessa dikade torvmarker eftersom utsläppen därmed upphör och torven kommer till användning. Dessutom kan torvbruket efter avslutad skörd åstadkomma ett naturligt våtmarksområde på torvtakten, och det är något vi saknar idag, sade Robert Wedmo.

Två riksdagsledamöter, Ingemar Nilsson, Socialdemokraterna, och Rickard Nordin, Centerpartiet, blev utfrågade av Mattias Goldmann. Hur de ser på torv? Båda svarade att de anser att det är rätt att torv har elcertifikat som förnybara bränslen.

- Det viktiga är att sätta saker i relation till något annat. Vad är alternativet till torv? Rent svavel är i många fall det alternativ som finns inom fjärrvärmebranschen. Det är knappast miljösmart att bryta det i gruvor och importera, istället för att använda de naturliga bränslen vi har. Att torv därför ska vara kvar inom elcertifikatsystemet är inga konstigheter, jag är förvånad över att vissa vill fasa ut torv och använda svavel istället. Det är bara att flytta miljöproblemen utomlands, sade Rickard Nordin.

- Det är också viktigt att ta med statens roll i den politiska och historiska kontexten, sade Ingemar Nilsson och syftade på att staten ända fram till 1990-talet gav bidrag för att dika ut jord- och skogsmark.

- Jag tycker inte att frågan om torvens roll i ett bredare perspektiv diskuterats så mycket politiskt, man kan lägga

Föredragshållarna Robert Wedmo, Rickard Axdorff och Claes Rülcker, VD Svensk Torv.

in klimataspekter, säkerhetsaspekter, diskutera om vi ska fortsätta importera kol från Polen och ha svavel som insatsbränsle, fortsatte han.

- Är det ansvarsfullt att torv diskuterats så lite trots att det är stora utsläpp av växthusgaser vi pratar om?, frågade Mattias Goldmann.

Svaret han fick var att diskussionen uteblivit troligen beror på att politiken är väldigt stuprörsorienterad och tidigare koncentrerats på miljö och nu på klimat. Den stora utmaningen är de läckande torvmarkerna.

- Jag tror att torv måste komma under ett bioekonomiskt paraply. Vi talar om bioenergi som ett begrepp och där måste torven in, menade Ingemar Nilsson.

- Diskussionen handlar om vad gör vi med våra naturresurser och hur brukar vi de vi har. Jag blir orolig av miljödebatten där vi inte får använda de miljöresurser vi har själva trots att vi har världens bästa miljölagstiftning. Vi kan inte använda de resurser vi har utan köper dem från andra länder där vi inte ser problemen, sade Rickard Nordin.

- Vi behöver er hjälp politiker med att få EU att göra ett undantag för torv från dränerade torvmarker i EU ETS utsläppsrätter, avslutade Claes Rülcker och tackade samtliga medverkande och publiken som trotsat Almedalsveckans enda regndag och kommit till seminariet.

Seminariet filmades och finns att se på Svensk Torvs hemsida www.svensktorv.se.

Rätt att torv har elcertifikat

Riksdagsledamöterna Rickard Nordin, C, och Ingemar Nilsson, S, med Mattias Goldmann, VD, Fores.

Inför Svensk Torvs seminarium i Almedalen ställde vi samma frågor till de två medverkande riksdagsledamöterna Ingemar Nilsson, Socialdemokraterna, och Rickard Nordin, Centerpartiet. Båda anser att torv ska finnas i elcertifikatssystemet.

Ingemar Nilsson menar att frågan om vad som ska göras åt dikade torvmarker är central. Rickard Nordin framhåller att det är fantastiskt att vi har ett inhemskt bränsle, särskilt i en mer orolig omvärld.

Viktor Ånöstam, snart klar agronom, och Karin Fagerström Barker, marknadschef, Hasselfors Garden, var på seminariet.

Visby blir varje sommar en politisk metropol under Almedalsveckan. Foto: Katarina Törnell

Frågor till riksdagsledamöterna

Hur ser du på energitorvens framtid?

Rickard: Torven har spännande egenskaper bland annat sameldningsfördelar och rening av panna. Vi har ju bestämt att torv ska vara kvar i elcertifikatssystemet så jag tror absolut att det finns en framtid för torven som den används idag med hållbara förutsättningar och efterbehandling och att den nyttjas på ett hållbart sätt.

Ingemar: Det finns, med nu gällande förutsättningar en "viss" framtid, men det blir nog "marknaden" (priset) som avgör.

Är torv förnybart?

Rickard: Torv är ett mellanting, det är långsamt förnybart. Torv är inte fossilt, men inte heller förnybart som vind och sol på kort sikt.

Ingemar: Något av en "semantisk" fråga. Förnybar, ja men på väldigt lång sikt. Frågan om vad som ska göras åt dikade torvmarker är den centrala frågan, vilket är värst.

Efterfrågan på energitorv minskar på grund av att torv kräver utsläppsrätter. Hur kan ni i Riksdagen påverka att EU beslutar att torv från dränerade torvmarker inte ska kräva utsläppsrätter och skilja på orörda torvmarker (som inte läcker) och dränerade torvmarker?

Rickard: Vi i Riksdagen kan inte gå in och styra politikerna varken i EU eller i kommunerna. Att torv finns med i elcertifikatssystemet är en sak vi kan göra för torven. Men om någon inom Centern skulle fråga mig vad de har för alternativ skulle jag svara att utan torv måste svavel användas. Då är det rimligt att fråga och undersöka var den kommer ifrån och vilka arbetsförhållanden som råder där den bryts.

Ingemar: En jätteutmaning, där jag inte är speciellt optimistisk. Berörda länder är alltför få och små.

Hur ser du på möjligheterna till inhemsk energiförsörjning om alternativet energitorv är borta inom fem år?

Rickard: Debatten måste ses ur ett vidare perspektiv. Jobben och säkerhetsargumentet är också viktiga. Vi har ett inhemskt bränsle som gör oss mindre beroende av omvärlden. Det är fantastiskt att vi har det särskilt i en mer orolig omvärld.

Ingemar: Frågan om inhemsk energiförsörjning (råvaror?) står och faller knappast med torv. Frågan är mer komplex än så.

Vad är din syn på elcertifikaten som tilldelades torv?

Rickard: Centern har argumenterat för att torv ska få vara kvar i elcertifikatssystemet och som energipolitisk talesperson anser jag att det är ett bra beslut som gör det mindre kämpigt för torven i energisystemet.

Ingemar: I nuläget helt riktigt.

Ljuset i tunneln för bärödlingen

Text: Ingrid Kyllerstedt

Att odla jordgubbar i torvjord och tunnlar har revolutionerat bärödlingen på Eriksgården i Sjöbo. Jordgubbs säsongen har blivit längre och bärkvaliteten bättre.

1987 testade Anna-Karin och Nils-Erik Nilsson den första jordgubbsodlingen på Eriksgården som ett komplement till grisuppfödningen. Det gick bra och odlingen växte. 2006 inleddes odling i tunnlar, något som utökade säsongen från en dryg månad till fem månader, från 15 maj till 25 oktober. 2011 togs nästa steg, att odla i torvjord vilket förenklat odlingen som därmed inte behöver flyttas mellan jordarna.

Rickard Bergkvist och Maria Nilsson med barnen Anni, Olle och Ellen som är tolfte generationen på Eriksgården.
Foto: Marit Lasson

Sedan 2014 drivs gården av deras dotter Maria och svärson Rickard Bergkvist, som är den elfte generationen på gården. De har, tillsammans med Marias föräldrar, utvecklat verksamheten som nu förutom självplock, består av gårdsbutik, restaurang och kafé samt en lekpark. Tillsammans med ägarfamiljen arbetar upp till 50 säsongsanställda med den 20 hektar stora bärödlingen och på restaurangen. Varje år besöker 50 000 - 60 000 personer Eriksgården varav hälften äter bärbuffén med gårdens bär; jordgubbar, hallon, björnbär och blåbär.

- Jordgubbar utgör huvuddelen av verksamheten, men blåbär är det populäraste bäret och också det nyaste, berättar Anna-Karin.

Idag odlas 65 procent av jordgubbarna i tunnlar och 90 procent i torvbaserad jord. Men inom ett par år kommer 100 procent av odlingen att vara torvbaserad.

- Tunnlarna gör att man får ett helt annat klimat, vi slipper gråmögel och bären mognar tidigare på våren och behåller värmen längre på hösten, säger Anna-Karin.

Genom att bären planteras i torvbaserad jord kan bären odlas på samma plats och placeras på ett ställe som

passar logistiken med bevattning, transport och närhet till kylar.

- Torv är miljövänligt och behöver också kolossalt mycket mindre vatten än jord och ger mer produktiva plantor. Vi har testat oss fram till olika blandningar torvbaserad jord som passar våra remonterade jordgubbsplantor som ger en jämn skörd, tillägger Anna-Karin.

- Vårt mål är att kunna leverera lika mycket bär i fem månader och konkurrera med de importerade bären i början och i slutet på säsongen. England och Danmark ligger före och har ökat sin produktion av inhemska bär, berättar Rickard.

- Men vi har en sak som inte de behöver ta hänsyn till och som gör att vi inte kan ha samma jämna bärproduktion, nämligen midsommar. Det är en peak då vi måste kunna skörda mycket mer jordgubbar till en enda helg, säger Anna-Karin.

Bärodling med torv – en framtidsbransch

Torvbaserad jord har tillsammans med möjligheten att odla i tunnlar utvecklats så att den blivit mer ekonomiskt intressant.

- Men tunnelodling kräver en mer övervakande skötsel. Det finns inte utrymme för större misstag. Vi skulle kunna ersätta all import av jordgubbar nu i september med inhemska bär, säger Magnus Engstedt, bär rådgivare på Bärfrämjandet.

Bärfrämjandet drivs av bärsektionen inom LRF Trädgård med syfte att främja svenskodlade bär och svenska bär odlare. Idag sker jordgubbsodlingen i Sverige på 2 500 hektar, men endast 100 hektar sker på det modernaste sättet i tunnlar. Majoriteten av odlarna är bönder som har bär odlingen som en bisyssla och de odlar jordgubbar i jord som gör att odlingen måste flyttas till ny jord vart tredje-fjärde år.

- Har man tunnlar krävs flytt vartannat år. De flesta tröttnar snart. Det är kostsamt och ett besvärligt arbete med att flytta odlingen till olika ställen på gården. Av logistiska skäl är mycket vunnet om man kan permanenta tunnlar, förklarar Magnus.

Att istället investera i permanenta tunnlar med torvbaserad jord har inneburit ett stort steg framåt för möjligheten att öka den inhemska produktionen av främst jordgubbar, och även hallon och blåbär. Idag odlas hallon på bara 200 hektar och blåbär på 50 hektar. Men enligt Bärfrämjandet kan produktionen öka markant i Sverige om odlarna satsar på tunnlar och torvbaserad jord. I tunnlar skyddas bären mot regn och gråmögel och ger bättre kvalitet och en längre bär säsong med jämnare skörd. Den torvbaserade jorden gör att odlingen kan ske på samma plats i flera säsonger och till och med övervintra.

- Tunnlar kostar mycket pengar, men investeringen lönar sig snabbt. Med tunnlar och torvbaserad jord finns alla möjligheter att intensivifiera odlingen med två skördar per år, om man inte väljer remonterade plantor som ger skörd hela säsongen, säger Magnus.

I september importerar Sverige 300 000 liter jordgubbar. Här menar Bärfrämjandet och Magnus Engstedt att den moderna odlingen kan ersätta importen med svenska jordgubbar.

Text: Ingrid Kyllerstedt

Magnus Engstedt
Foto: Lars von Knorring

Idag det finns problem med att etablera de svenska bären på marknaden. I somras regnade skörden delvis bort i juli och då ersatte handeln dem med importerade bär. När sedan den sena jordgubbsorten Malwina kom i augusti svämmade marknaden över av svenska bär samtidigt som de importerade bären fanns till försäljning.

- Sverige har mycket att vinna på att göra som England att satsa på modern bär odling. Vi skulle kunna minska vår import av bär som idag är på tio miljoner liter per år av de 45 miljoner liter bär som konsumeras varje år, menar Magnus Engstedt

Eriksgården

Eriksgården är en av Sveriges större tunnelbär odlingar.

- Odling i torvbaserad jord: 18 ha
- Odling i tunnlar: 13 ha

Mer information:
www.eriksgarden.nu

Bärfrämjandet

Drivs av bärsektionen inom LRF Trädgård med syfte att främja svenskodlade bär och svenska bär odlare.

Mer info på
www.barframjande.se

Att odla bär i tunnlar och i torvbaserad jord har revolutionerat bär odlingen. Foto: Magnus Engstedt

Torstamåla torvmuseum

Här skördas torv som förr i världen

Text: Ingrid Kyllerstedt

Torstamåla torvmuseum anordnar två besöksdagar varje sommar. Då kan allmänheten se hur det gick till när allt arbete på torvmossen gjordes för hand och torvströfabriken var igång.

- Vi är de enda i Sverige som fortfarande tillverkar träramar för torv i stället för plasticsäckar, säger Örjan Hjort-Ragnarsson, ordförande i föreningen som räddade detta industriminne i Småland, och ser till att det lever vidare.

Styrelsen tar en paus, överst fr v Staffan Casserstål, sekreterare, Tord Hjort-Ragnarsson, ledamot. I soffan sitter fr v Örjan Hjort-Ragnarsson, ordförande, och Sven Gustavsson, kassör.
Foto: Britt-Marie Gustavsson

Torstamåla torvmuseum ligger i Emmaboda kommun och föreningen bildades 2006 av ett tiotal personer med anknytning till den gamla fabriken på samma plats. Den grundades av Lennart Roos 1945, vars far Harry Roos hade drivit två torvfabriker i närheten där Lennart lärde sig yrket. Fabriken arrenderades därefter av Ragnar Andersson vars söner Jimmy, Tord, Örjan och Pierre var med på torvmossen som barn. Örjan Hjort-Ragnarsson är föreningens ordförande och Tord Hjort-Ragnarsson är också aktiv i föreningen som driver torvmuseet ideellt.

Museet består av själva mossen där en smalspårig järnväg går och fabriken som byggdes 1950. Fabriksladan rymmer 1 200 kubikmeter torv. Föreningen anordnar två visningar av anläggningen, en i juni och en i augusti. Förutom dessa visas museet efter överenskommelse.

- Det brukar komma mycket folk, minst hundra personer varje gång, säger Örjan.

Under besöksdagarna får besökarna åka med den smalspåriga järnvägen på mossen.

- I år invigde vi två nya vagnar. Vi har fått dem av Ekeberga hembygdsförening i Kosta och det är vi väldigt glada för, berättar Örjan.

Besökarna kan även få se hur arbetet gick till i fabriken. Det sker också försäljning av hela torvblock för odlingsändamål och torv som rivits och pressats till balar i fabriken under året.

- Här får man verkligen uppleva hur en torvströfabrik fungerade och hur torven hämtades på mossen.

- Men eftersom det bara är jag som gräver upp torven på mossen för hand så hänger det på mig om vi har någon torv att sälja och visa. Det är tungt att gräva och kräver en viss teknik så det blir raka kanter och att torven inte blir till smulor.

- Vi har tillstånd att ta upp 100 kubikmeter på mossen,

men jag tar bara upp 30 kubikmeter. Det syns knappt att vi gräver där borta i kanten, förklarar Örjan.

I Torstamåla har man genom åren bara grävt till en meters djup fast torvlagret är fyra till sex meter djupt och av god ljus kvalitet. Torven skars på hösten med en spade. Blocken vägde då 10-15 kilo men när de torkat vägde de bara ett kilo.

Bengt-Olof Leandersson var också aktiv i föreningen. Han började redan som liten arbeta i den gamla fabriken, bland annat med att spika ramar till torvströbalarna. Han deltog också i den studiecirkel som föreningen anordnade 2013-2014 för att dokumentera Torstamåla torvströfabriks historia och människorna som arbetade på fabriken och mossen.

Resultatet av de många träffarna blev en skrift som med bilder och personliga inblickar berättar om torvbruket och arbetet i fabriken. Skriften speglar en näring som en gång sysselsatte många ortsbor och var en pulsåder för bygden.

”Det är en gammal näringsgren som föreningen håller vid liv. Hanteringen skiljer sig mycket från den storskaliga

Bild överst: Torvtåget återvänder efter ännu en rundtur på mossen.
Foto: Sven-Eve Johansson.

Bild tv: Via den spårförsedda bryggan vinschades lastade torrvagnar upp för tömning. Bryggan restaurerades 2012 av Föreningen Torstamåla Torvmuseum.
Foto: Sven-Eve Johansson.

torvutvinning som finns idag. Vi känner stor respekt för dem som ägnat sina krafter åt detta arbete”, står det i skriften om Torstamåla torvmuseum. I skriften berättas detaljerat om hur arbetet gick till och hur tungt det var. Många av dem som arbetade på torvtäkten kommer till tals. Arbetet innehöll både positiva och negativa sidor, vilket framhåller far och son, när arbetsplatsen värderas.

”Det var en lycklig tid, att få vara ute i naturen”, minns Ragnar.

”Det var slitsamt, fördärvade ryggen”, är sonen Tords minnen från arbetet på Torstamåla torvfabrik.

Bild th: Intresset var stort då Torstamåla Torvmuseum höll öppet hus i juni 2017. Läggs märke till TFCs jubileumsskrift.
Foto: Elisabet Johansson.

Bild längst ner: Det var många som tog en tur med torvtåget ut på Torstamåla fly.
Foto: Elisabet Johansson.

Torstamåla torvmuseum

Föreningen Torstamåla torvmuseum har ingen hemsida. Information finns på Emmaboda kommuns hemsida: www.emmaboda.se
Det går också bra att mejla till Örjan Hjort-Ragnarsson: gistatorp@spray.se
Den som vill stötta föreningen kan bli medlem för 75 kronor per år, bankgiro 5934-2808. Ange namn och adress.

Årsmöte med gemenskap, information och studiebesök

Text: Ingrid Kyllerstedt

Samma dag som årsmötet för Svensk Torv och TorvForsk i Arlandastad, den 19 april, kom beskedet att regeringen i sin proposition beslutat att torv ska vara kvar i elcertifikatsystemet för förnybara bränslen.

- Detta är mycket glädjande och samtidigt logiskt, inledde Claes Rülcker, VD, årsmötet som lockat ett 30-tal deltagare från medlemsföretagen.

Årsmötet höll på i två dagar, den första ägnades åt årsmötesförhandlingar och dagen därpå arrangerades ett studiebesök på Brista kraftvärmeverk.

Claes Rülcker redogjorde för föreningens verksamhet och berättade bland annat att ett forskningsförsök att utvinna pyrolysolja ur torv har genomförts. Testet visar att 20 procent pyrolysolja kunde utvinnas, men med rätt inmatning kan resultatet troligen förbättras till 30 – 40 procent.

Jan Burvall, Skelleftekraft, redogjorde för energitorvens situation.

- Kundperspektivet får allt större betydelse och på grund av EU ETS-systemet hamnar torv i utsläppsstatistiken tillsammans med fossila bränslen och det är mycket besvärande, sade han och berättade att flera energibolag redan fasat ut torv.

- Andra väljer en mer långsiktig, miljöriktig syn på torv som innebär en utfasning på sikt, men samtidigt håller man öppet för nya beslut.

- Den stora utmaningen är att påverka EU att torv från dränerade marker inte ska kräva utsläppsrätter i ETS-systemet, fastslog Claes Rülcker.

Deltagarna fick sedan i grupper diskutera och ge förslag på vad Svensk Torv ska arbeta med.

Läs mer om årsmötet i en längre artikel på www.svensktorv.se.

Översta bilden: Mötet kan börja. Claes Rülcker, VD, Svensk Torv, och Torbjörn Claesson, VD, Neova, och styrelseordförande i Svensk Torv.

Mitten: Fullsatt årsmöte i Arlandastad.

Nederst: Studiebesök. Sofia Ekmark, Hasselfors Garden, och Emma Hansson, Mark och Miljörådgivning. Arne Löf, Uvat, och Torbjörn Claesson, Neova.

Svensk Torvs medlemmar

BMR Produkter
www.bmrprodukter.se

Degernes Torvstrøfabrikk AS
Kontakt: rrhalvo@gmail.com

E.ON Värme Sverige AB
www.eon.se

Ecocom AB
www.ecocom.se

Econova AB
www.econova.se

Emmaljunga
www.emmaljungatorvmull.se

Envigo AB
www.envigo.se

Fagerhults Torv AB
www.fagerhultstorv.se

AB Fortum Värme
www.fortum.se

Garden Products AB
www.gardenproducts.se

GeoPro AB
www.geopro.se

Gällivare Energi AB
www.gallivareenergi.se

Hasselfors Garden AB
www.hasselforsgarden.se

Hedberg Ekologkonsult AB
www.ekologkonsult.se

Holmebo Torv AB
www.holmebotorv.com

Holmen Energi AB
www.holmen.com

Hyltetorps Torv AB

Härjedalens Miljöbränsle AB
www.hmab.se

Härjeåns Energi AB
www.harjeans.se

Hörle Torv AB

ILOO AB

Jiffy Group
www.jiffygroup.com

Jordförbättringar i Frändefors

Jämtkraft AB
www.jamtkraft.se

Jönköping Energi AB
www.jonkopingenenergi.se

Kalmar Energi AB
www.kalmarenergi.se

Killebergs Torvindustri AB

Kommunbränsle i Ådalen AB
www.hmab.se och ovikenergi.se

Kraftringen Produktion AB
www.kraftringen.se

Krontorp AB
www.krontorp.se

Linnea Consulting

Ljungby Energi AB
www.ljungby-energi.se

Mark- och miljörådgivning Sverige AB
www.markochmiljoradgivning.se

Mellanskog
www.mellanskog.se

Mullmäster AB
www.stallvital.se

Mölndal Energi AB
www.molndalenergi.se

Neova AB
www.neova.se

RS Produkter AB
www.rsmustang.se

Ryd Torv AB
www.vtmaskin.se

Råsa Torv AB

Rölunda Produkter AB
www.rolunda.se

Sandviken Energi AB
www.sandvikenenergi.se

SCA Energy AB Norrbränslen
www.sca.com

ScanPeat AB
www.scanpeat.com

Skellefteå Kraft AB
www.skekraft.se

Svenarums Torvprodukter AB
www.svenarumstorvprodukter.se

Sävne Torv AB
www.savne-torv.se

Söderenergi AB
www.soderenergi.se

Södra
www.sodra.se

Södra Århults Torv AB
www.sodraarhultstorv.se

Söftesmåla Naturtorv AB
Kontakt: softesmalanaturtorv@telia.com

Torvfabrikanternas Centralförening (TFC)

Uddevalla Energi
www.uddevallaenergi.se

Ulvö Torv AB
Kontakt: ulvotorv@telia.com

Umeå Energi AB
www.umeaenergi.se

Uvat AB
www.uvat.se

WSP
www.wspgroup.se
Kontakt: per.johansson@wspgroup.se

Branschföreningen
**SVENSK
TORV**

Torv är en naturlig råvara – för energi, i trädgårdar, stall och ladugårdar

Vill du vara med?

Branschföreningen Svensk Torv har funnits sedan 1999 och informerar och arbetar för torv och den roll den fyller i ett hållbart torvbruk och energisystem. Sveriges yta består till en fjärdedel av torv och rätt förvaltd kan denna inhemska råvara bli en ännu större tillgång.

För mer information se www.svensktorv.se
eller mejla till info@svensktorv.se

Denna tidning ges ut av Branschföreningen Svensk Torv
och medföljer även som bilaga i tidningen Bioenergi